

gravam Vitali causent contristationem, & erubescantiam, dicendum &c. ita Sporer, alique communiter.

CAS. II. Agricola occasione nundinarum bona fide emit bovem à fure, emptumque paullo post pecunia indigens, revendit Sempronio, lucrando in tali revenditione quatuor scuta. Peracta revenditione, audit, bovem revenditum fuisse per furtum ablatum à Cajo ab illo eodem, à quo ipse illum emerat. Q. utrum agricola teneatur ad aliquid.

Respondeo cum distinctione: Vel agricola cum emit bovem à fure, illum emit minori pretio, quam intrinsece valeret (fures enim pluries vendunt res ablatas minoris quam valeant); & tunc dico, quod si illa quatuor scuta integrant justum pretium bovis, tenetur hæc tradere Cajo, detractis expensis; non sunt enim fructus industriæ, sed pars pretii, & valoris intrinseci ipsius bovis. Vel illum emit à fure pretio justo; & tunc dico, agricolam ad nihil teneri; illa enim quatuor scuta non sunt fructus bovis, neque pars pretii, seu valoris intrinseci ejusdem, sed fructus industriæ. Vel denique una portio; puta duo ex his quatuor scutis requirebantur ad integrandum justum pretium bovis; & tunc dico, agricolam posse sibi duo retinere ut fructum industriæ, alia vero, detractis expensis, fore Cajo tradenda. Vide Giribaldum de restitut. c. 2. dub. 1. num. 6.

CAS. III. Puella gravibus subjecta venereis cogitationibus, neque illis consentit, neque sollicitè curat illas repellere. Q. an sit rea alicujus peccati.

Respondeo, fieri utique posse, quod puella ita se gerens excusetur ab omni peccato, si nempe non subsit ulli periculo consensus, & delectationis; tunc enim est mere patiens hæc tentationes; & præceptum præcise est de iis non præstando consensu, & de non percipiendo ex iis voluntario oblectamento. Quoniam vero in praxi sero vel otius periculum consensus, aut delectationis regulariter intervenit, quando quis sollicitè non curat venereas cogitationes repellere: *Diabolus enim serpens est lubricus, cujus, si capiti, id est primæ suggestioni, non resistitur, totus in intima cordis, dum non sentitur, illabatur*, ut ait Isidorus lib. 3. de summ. boni tract. 3. ideo censeo, puellam frequenter, vel diu ita se gerentem, non excusari ab omni peccato; est enim nimium sibi fidere, parum curare de extinctione scintillæ prosilientis in stupam; & hoc non obstante, prætereundum quod Deus evitet incendium. Vide Dianam part. 2. tract. 17. resol. 33.

M E N S E D E C E M B R I S.

CAS. I. Laertius furatus est triticum coram Francisco, qui ejusdem malo ductus exemplo pariter furatus est Oleum. Q. an non restituente Francisco, teneatur Laertius utrumque damnum reficere.

Respondeo negative: eo quia neque fuit causa physica, neque moralis ablationis Olei; cum sicuti supponitur, neque jussit, neque consuluerit, neque laudaverit Francisco hujusmodi furtum, nec ullo alio actu positivo in illud influxerit, aut ratione officii teneretur ipsum impedire. Igitur debet quidem restituere triticum à se ablatum, vel pretium ejusdem, ac se in Confessione accusare de scandalo alteri dato; at non teneretur ipse utrum-

utrumque damnum reficere. Ita Doctores communiter.

CAS. II. Subdiaconus certior factus de absentia Viri, noctu accessit ad illius Uxorem. At Vir ex improvise adveniens, deprehendensque uxorem in sacrilego adulterio, hanc occidit, interim fugiente Subdiacono. Q. an hic sit irregularis.

Resp. negative: quamvis enim rei illicitæ operam daret; non tamen fuit causa proxima mortis, quam uxor maritus intulit; nec ejus furtiva libido erat ordinata ad eandem, quæ omnino ex accidenti subsecuta est, ut in simili casu respondit S. Congregatio Concilii die 13. Julii anno 1610. apud Fagnanum in cap. de cætero ext. de Homicid. & fere in terminis Natalis Alex. tom. 1. Epist. 17. ubi addit, quod si Subdiaconi Adulterium notum fiat, ad altiores Ordines non est admittendus, ob infamiam criminis, & scandalum.

CAS. III. Brutus contractis sponsalibus cum Cassia sub hac conditione, dummodo Papa dispenset ab impedimento dirimente, pendente adhuc conditione, invenit puellam Cassia pulchriorem, ditioresque, cum qua propterea, prima relicta, inivit Matrimonium. Q. an id faciendo, peccet.

Respondeo, Brutum probabilius peccare, si, nondum elapso discreto tempore, cum alia contraxit. Ratio est, quia cum illa conditio appositæ esset honesta, ac de jure possibilis, utpote quia Pontifex non solum potest, verum etiam solet in supposito, aliisque impedimentis consimilibus dispensare, Cassia per Sponsalia sub ea conditione cum ipso inita, acquisierat jus quod Brutus per aliquod discretum tempus expectaret appositæ conditionis purificationem, eaque impleta & purificata, cum ipsa per promissum matrimonium copularetur. Nec obstat, quod illius purificatio penderet à voluntate Principis, nam solum eo tunc id, quod dependet à voluntate Principis, reputatur impossibile, quando Princeps non solet in eo dispensare, secus vero soleat, ut ex l. apud Julianum §. constat, ff. de legat. 1. notat rectè Rosignolus de Sponsalibus præ. 1. n. 10.

ANNO MDCCL.

MENSE JANUARI.

CAS. I. Sacerdos hujus Diocesis Romæ degens, sub initio proxime elapsi Decembris, obtinuit hoc indulgentiarum rescriptum: *Sanctissimus annuit usque ad tertium gradum, ac centum in articulo mortis; & quinquaginta D. Brigittæ.* Nunc reversus in patriam, non intelligens ly usque ad tertium gradum; petit à Parocho significationem talium verborum, & an indulgentiæ tum in articulo mortis, cum D. Brigittæ suspensæ sint hoc anno sancto. Quid respondendum.

Respondend. primo ly usque ad tertium gradum significare concessionem

Plenariæ indulgentiæ in articulo mortis immediate factam à Summo Pontifice tum ipsi Sacerdoti supplicanti, cum omnibus ejus consanguineis usque ad talem gradum inclusive: siquidem talis clausula non est restrictiva, sed extensiva, & ampliativa. Affines tamen in praxi sub tali clausula comprehensi non intelliguntur, ni in libello etiam pro eis fuerit specificè supplicatum: alias postea 150. indulgentias potest Sacerdos pro libito suo distribuere quibus maluerit, dummodo sint fideles. Respondendum secundo, indulgentias in articulo mortis hoc anno sancto non esse suspensas: illas vero D. Brigitæ suspensas esse pro vivis, sed lucrari posse pro Defunctis, ut clare constat ex brevi *Cum nos nuper*, Sanctissimi D.N. Papæ Benedicti XIV. Romæ edito 17. Maii 1749.

CAS. II. Famulus Villici Virginem credens filiam ejusdem, promissione eam postea ducendi, ab ipsa copulam obtinuit. At noscens, jam ab alio eam fuisse corruptam, mutavit sententiam, id tamen ei non manifestando, quinimo etiam post talem notitiam propensionem erga ipsam ostendens, aliis vicibus eam cognovit. Q. an teneatur illam ducere?

Respondeo affirmative: Nam etiam dato, quod cognito puellæ defectu, potuerit absolute mutare sententiam, & absque ulla obligatione resilire; quod tamen cum Lugo negat Giribaldus de Matrim. cap. 1. dub. 2. num. 19. circa fin. si postea conscius sui juris, non præmonitam retractationis puellam ostensione propositionis denuo attraxit ad copulam, amplius resilire non potest. Et ratio est, quia cum ipsi innotesceret, puellam non nisi sub onere nuptiarum ipsi indulgere, si copulam sub tali tantum conditione concessam repetiit, & acceptavit, facto ipso pristinam obligationem ratificavit ratione intervenientis contractus onerosi *Do, ut facias*. Anacletus lib. 4. Decr. tit. 1. §. 4. n. 115. addo sic ipsum decepsisse puellam apparenti continuatione in eodem proposito: quid enim vero præferebat illa propensionis ostensio subsequens ad promissionem exterius non retractatam, ni speciem perseverantiæ in priori deliberatione? Sicuti ergo qui apparenti promissione matrimonii induxit puellam, etiam corruptam, ad copulam, supposita aliunde æquali conditione, &c. tenetur in utroque foro illam positive ducere, ut cum communi firmat laudatus Auctor loc. cit. ita qui apparenti continuatione, in jam facta promissione induxit puellam ad novam copulam, pari modo tenetur, &c. Vide Coninch. disp. 23. dub. 10.

CAS. III. Sergius salutatus ab excommunicato excommunicatione majori, urbanitatis causa, ei caput aperuit. Q. an peccaverit, & inciderit in excommunicationem minorem.

Respondeo cum distinctione. Vel talis excommunicatus erat toleratus: vel erat vitandus: Si primum; dico, Sergium ob id nullam censuram, vel culpam incurrisse; nam post Constitut. *ad evitanda*, fidelibus permissum est cum toleratis communicare etiam sine causa, tum in profanis, cum in sacris, licet hi nequeant sub pœna minoris excommunicationis primi communicare cum fidelibus, nec absolute inter se, aut cum vitandis. Lacroix de Excomm. num. 269. & seq. Si secundum; dico, Sergium peccasse venialiter, ac incidisse in &c. ni ignorantia, inadvertentia, indeliberatio, aut necessitas ipsum excuset; nam illa aperitio capitis, facta in eo casu, com-

muniter reputatur honoris correspondentia, & actus dulciæ civilis, vetitus sub tali pœna à sacris Canonibus, ab omnibus tamquam indebitus vitandus; hic enim cum illicite salutasset, jus non habebat, ut resalutaretur, bene vero ut negligeret, tum in pœnam criminis, cum ex charitate, ut nempe se neglectum videns, resipisceret. Nec relevat; id non honoris, sed urbanitatis causa præstitum fuisse; nam cum actio de se fuerit exhibitoria cultus externi, ab actu exterioris observantiæ excusari non potest. Deinde urbanitas non est, sed perversitas, actio contra sacros Canones. Quod si salutatio per verba clarius adinvenitur prohibita, hoc ideo est, quia verba sunt signa communicationis expressiora. Cæterum etiam nutus sunt hujusmodi, ideoque tam *Os*, quam *Vale* vitando negatur. Bonacina, Giribaldus, & alii.

M E N S E F E B R U A R I I.

CAS. I. Berta advertens puellulum suum osculatum à vetula cœpisse ægrotare, illico judicavit, ægritudinem parvuli procesisse ex vetulæ fascinazione, quam propterea denunciavit ut strigem sanctissimæ Inquisitioni. Q. recte ne, an male se gesserit.

Respondeo, Bertam male se gessisse, si aliud fundamentum non habebat; siquidem nec osculum Vetulæ de se, ut patet, nec ægritudo parvuli immediate subsequens præbet motivum sufficiens, ipsam habendi, & denunciandi ut strigem; cum talis ægritudo provenire potuerit ex aliqua interna mala affectione infantis, ut suadent tot inopinati, ac ex improvise advenientes morbi nedum puellulis, verum etiam viris vegetibus & robustis. Hinc, ni Bertam excuset simplicitas, aut quid simile, gravis culpæ ipsam incusat, tum judicii temeritas in materia gravi, cum gravis læsio juris, quod habebat vetula, ne ipsius fama denigraretur per illam denuntiationem absque indicis sufficientibus. Addo, quod quamvis certo constasset, puellulum fuisse infectum à vetula, non per hoc statim ut strix hæc habenda erat, ac denuncianda; nam fieri potest, quod naturaliter, & sine dæmonis concursu id eveniat, ut ex S. Thoma probat Azorius Inst. p. 1. lib. 9. cap. 25. putidæ enim vetulæ quandoque sunt plenæ humoribus, quorum effluvia erumpentia ex oculis, ore, naribus &c. apta sunt inficere corpora, præcipue mollia, ac tenera: sicut illa foemina menstruatæ inficiunt specula. Vide Leand. tract. 9. de Vir. Rel. op. disp. 4. q. 28.

CAS. II. Titius creditor Livii quinquaginta scutorum, audiens hunc è vivis ereptum cum tot debitis suo credito anterioribus, ut merito dubitari possit, an bona ab ipso relicta futura sint satis ad satisfaciendum omnibus creditoribus, cum apud se retineat Mobilia defuncti in valore adæquantia summam sibi debitam, ea sibi appropriat in crediti compensationem. Q. an licite.

CAS. III. Lata excommunicatione contra detinentes bona Livii prædicta etiam ex motivo compensationis, præfatus Titius metuens sui crediti amissionem, si mobilia manifestet (neque enim habet testes, neque documentum sufficiens ad istud comprobandum) reticet, retinetque Mobilia. Q. an incidat in censuram.

Respondeo ad primum, quamvis isthæc Mobilia nulli sint specialiter obligata, in rigore non potest Titius ea sibi licite appropriare, quousque certo non constat, an bona à defuncto relicta sufficiant pro omnibus creditoribus. Ratio est, quia cum ea non fuerint vere appositae penes ipsum in pignus sui crediti; ipse in rigore illa possidet nomine debitoris, ut cum Lugo recte notat Lacroix de Furto n. 969. Propterea cum bona debitoris, casu quo non sufficiant pro omnibus, attento jure naturali, debeant dividi inter creditores ad ratam, ut ait Giribaldus de Restit. c. 5. dub. 5. n. 50. ideo ne subsit periculo se compensandi cum re ad alios spectante, non potest statim ea sibi appropriare in compensationem sui crediti; sed solum potest interim ea apud se retinere in assecurationem ratæ, quæ ad ipsum spectabit. Nec per hujusmodi retentionem incidit in censuram; nam ex una parte impotentia se aliter indemnem servandi excusat hanc retentionem à peccato, sine quo non incurritur censura; ex alia censura præsumitur lata contra detinentes ex prætextu compensationis injustæ, non vero ex justo, ut in casu. Ex quo habes responsionem ad tertium. Vide Girib. tr. cit. c. 6. dub. 4. n. 31. & Rosignol. de Restit. 3. p. præb. 12. n. 17. & seqq.

MENSE MARTII.

CAS. I. **A**dvertit agricola, sororem suam fuisse ab Amasio foetam; propterea actus in rabiem, calcibus, ac verberibus cum foetu ipsam occidit. Amasius de hoc certior factus, lethale vulnus infligit agricolæ, qui occurrenti Confessario, fatetur quidem occisionem sororis, at reticet illius prægnantiam; foetusque mortem, ne detegat crimen occisæ, communiter virginis reputatæ. **Q.** an valida sit ista confessio.

Respondeo objective eam esse probabiliter invalidam. Ratio est, quia eo ipso quod poterat absque peccato manifestare etiam occisionem foetus una cum illa sororis, jam id facere tenebatur, ut impleret divinum præceptum de integritate confessionis. Atqui revera poterat in casu absque peccato manifestare etiam occisionem, &c. nam, ut ait Angelicus 2. 2. q. 73. art. 2. manifestare viro prudenti, & taciturno occultum crimen alterius non ad finem ipsum infamandi, sed propter aliquod bonum, vel necessarium, non est peccatum; ergo id facere tenebatur: per consequens, si id non fecit, ejus confessio, saltem objective, est invalida. Nec obstat quod peccatum agricolæ connexionem non haberet cum gravidantia sororis, nam erat connexum cum foetu occiso in ejus utero; quod sufficit ut hanc quoque occisionem fateri deberet. Hinc D. Bernardus opusc. de for. hon. Vi. inquit: *De nullo prorsus sinistre loquaris, quantumcumque sit verum, & manifestum, nisi in confessione, & hoc, ubi non potes aliter manifestare peccatum tuum.*

CAS. II. Senex olim debitus mollitiei cum intentione ad foeminas, expressit quidem in antea actis confessionibus voluntarias pollutiones, sed non expressit prava desideria ipsas concomitantia. **Q.** an id advertens, denuo fateri debeat pollutiones una simul cum desiderii talium, & talium foeminarum.

Respondeo cum distinctione. Vel non expressit hæc desideria culpabiliter;

&

& tunc certum est, quod si tempore intermedio rite confessus non est, debet ad id advertens denuo fateri, &c. necnon sacrilegia, aliaque mortalia, vel ommissa, vel sacrilege expressa; nam hæc omnia sunt materia necessaria Sacramenti poenitentiae: vel ea non expressit inculpabiliter; & tunc dico, necesse non esse denuo fateri pollutiones; sed satis esse quantum ad hoc, ut fateatur illa prava desideria cum debita expressione qualitatum tum sui, cum foeminarum: licet enim pollutiones contemporaneæ fuerint hisce desiderii; tamen nec illæ cum his, neque hæc cum illis connexionem essentialem habebant, sed utraque ex se importabant totum suum esse de per se intelligibile, exprimibile, ac subsistens, ideoque si pollutiones rite fuerunt expositæ, fuerunt quoque directe absolutæ; sicque exponenda remanent sola desideria talium foeminarum, ut peccata oblita. Giribaldus de Sacramento poenitentiae cap. 11. dub. 1. & comm.

CAS. III. Adolescens jocans cum puellis uni tandem frangit virginale claustrum, sed cum seminatione ab extra; cum alia perficit actum cum seminatione ad intra; sed dubius est an hæc esset Virgo, vel corrupta. **Q.** an utrumque sit verum stuprum reservationi obnoxium.

Respondeo, primum tale non esse, bene vero secundum. Ratio primi est, quia stuprum completum (quod solum intelligitur reservatum, quoties illud non exprimitur); utpote species naturalis luxuriæ consummatæ, perficitur per seminationem eodem actu factam intra claustrum à primo penetrante. Quare si adolescens ibi non seminavit, non est per hoc reservationi obnoxium. Ratio secundi est, quia qualitas, quæ naturaliter inest, in dubio adfuisse præsumitur, ni probetur oppositum. Jam vero Virginitas naturaliter inest puellæ, utpote quæ virgo nascitur; ideoque eam in casu, virginem fuisse, præsumendum est. Panormit. cap. 1. de adult. n. 5. & comm. Hinc si adolescens cum ea perficit actum, &c. commisit stuprum reservationi obnoxium, cum hic etiam cum consentiente sit reservatum. Neque dicas, reservationem extendi non debere ad casus dubios; id enim verum est quando non intervenit præsumptio pro delicti admissi veritate; hac tamen interveniente, si veritas ipsa non innotescit, etiam in foro conscientiae standum est præsumptioni veritatis, ut firmat Sanchez lib. 1. sum. cap. 10. n. 13. & 74. Et sane ita sentiendum: nam secus concupitores virginum vix umquam incurrerent stupri reservationem, cum signa virginitatis valde fallacia sint, & ea quæ assignantur, peritorum attestazione, perquam raro in eis inveniantur. Mazuchel. de cas. res. disp. 4. cap. 23. q. 1. n. 17.

MENSE APRILIS.

CAS. I. **V**italis rogatus à fure, ut ei opem ferret in auferendis à telonio mercatoris, domumque asportandis bis centum scutis, abijt, latronemque corripuit, eo tamen instante, majoremque summam se ablaturum jactante, nisi ei indulgeret, tandem adjuvat ipsum auferre, & asportare scuta ducenta, ne fur inferret mercatori gravius damnum. **Q.** an vitalis ob hoc sit culpæ arguendus.

Respondeo cum distinctione. Vel fur egebat Vitalis auxilio ad scuta 200.

au-

auferenda, & asportanda, vel non. Si primum; dico, Vitalem esse culpæ arguendum: nam formaliter concurrat ad furtum. Si secundum; dico, eum non esse culpæ arguendum: nam ex una parte fecit quantum potuit, ut furem à furto retraheret, ex alia cooperatus est furto solum materialiter; immo, & cum rationabiliter præsumpto consensu domini: cum enim res ejus utiliter gesserit, sic eum liberando à damno graviore, vere aderat consensus mercatoris impetrativus; nec proprio cooperatus est malo, sed liberationi à malo pejori, & minori malo. Neque dicas, me non posse cooperari mutilationi alicujus, ne occidatur, quamvis mutilatio sit minus malum occisione: disparitas enim est, quia cum homo non sit dominus suorum membrorum, prudenter præsumi nequit illius consensus in sui mutilationem. E contra cum mercator esset dominus, ac libere potens disponere de tota illa summa, prudenter præsumi poterat illius consensus, quod vitalis cooperaretur ablationi portionis, ne majori quantitate privaretur, ut cum Diana recte inquit Sporer. tract. 5. cap. 1. num. 62.

CAS. II. Eidem mercatori conquærenti, quod plura fecerit credita, & modica affulgeat spes eadem exigendi, Titius, habens modum facile ad integre recuperandam pecuniam creditam, se offert ad illa omnia emenda, dummodo mercator ipsi ea vendat pretio longe minori, quod brevi executioni mandatur. Q. an Titius ea licite emat.

Respondeo affirmative, dummodo tantum pro eisdem solvat quantum in communi æstimatione valet jus illa exigendi. Ratio est, quia justum pretium rei non desumitur ab eo, quod res valet venditori, neque à privata industria, scientia, favore, aut utilitate ementis, sed à communi æstimatione in talibus circumstantiis. Cum ergo supposita modica spe talia credita exigendi, (puta, quia litigiosa sunt, aut debitores potentes, & valde difficiles ad solvendum) hæc communiter æstimentur pretio longe minori: ideo Titius licite, &c. Excipe tamen casum, quo Titius esset unus ex principalibus debitoribus, ac differret solvere, ut debitum suum minoris redimeret: item si credita essent in se facilis exactionis, & à solo mercatore, utpote nimium pavido, apprehenderentur ut difficillime exigibilia, in hisce enim casibus non posset Titius, &c. quia in communi æstimatione non adeo parvi valent: ita DD. communiter.

CAS. III. Uno ex duobus Confessariis affirmante, merces posse credito plures vendi, quam pecunia numerata, idque ratione lucri cessantis, negabat alter, eo quod tale lucrum compensetur à venditione credito pluribus facta, sicque ex eo, quod tali modo percipiatur lucrum à pluribus. Q. utri sit adhaerendum.

Respondeo neutri; siquidem vel istud plus, quo pecunia credita merces venduntur, continetur intra limites justii pretii, & tunc certum est, merces non habentes pretium à lege taxatum, etiam præciso lucro cessante, aliove titulo, posse credito plures vendi, quam &c. ex gr. pretio supremo pecunia credita; infimo vero, vel medio, pecunia numerata; cum nemo, per se loquendo, teneatur res suas vendere, maxime credito, infra pretium supremum justum. Vel istud plus, quo pecunia credita merces venduntur, excedit limites justii pretii; & tunc dico, quod si hoc plus judicio viri pruden-

dentis sit moderatum, ac conforme regulis quoad hoc traditis à sanis DD. adhuc merces possunt credito sic plures vendi; non quidem ratione lucri cessantis, cum lucrum per numeratam pecuniam alias perceptibile, vere ei compensetur per plures venditiones credito factas, quæ secus non fierent, ut cum Molina, Salas, ac de Lugo, notat Viva Opusc. de Usur. quæst. 1. art. 5. n. 7. & Lacroix de empr. & vend. n. 944. sed ratione periculi non habendæ postea solutionis sine molestiis, immo & amittendi pretium solvendum ab aliquo ex debitoribus; quod periculum sane est pretio æstimabile.

M E N S E M A I I.

CAS. I. Villicus, jam per annos viginti degens in prædio viri nobilis ac divitis, pluries per singulos annos furatus est domino modicum quid, puta, tempore messis modicum quid tritici, tempore vindemiæ modicum uvæ, &c. numquam tamen intendens continuare in hisce furtivis. Nunc advertens, omnia hæc modica simul sumpta facere unum satis, petit à Confessario, an peccavit mortaliter, & sub gravi teneatur ad restitutionem. Quid respondet Confessarius.

Respondet, quod vel solum hic & nunc advertit se domino furatum fuisse in quantitate notabili; vel hujusmodi advertentiam habuit etiam prius, cum furtivitate prosequeretur. Si primum inquit, inadvertentiam ipsum quidem à gravi culpa excusasse, nihilominus ipsum teneri restituere domino à gravi culpa excusasse, nihilominus ipsum teneri restituere domino res ablatas, si adhuc penes ipsum extant: aut id, in quo ex iis factus est ditior, cum res clamer ad dominum, & ex alieno quis ditescere non debeat. Addit tamen, quod si nihil remanet penes ipsum, nec in aliquo factus est locupletior, tunc non tenetur sub gravi restituere, quia tanta obligatio in casu nequit oriri sine culpa gravi, adeoque sine gravi damno advertenter causato, aut sine injusta acceptione mortali, ut tradit Viva in 29. prop. damn. ab Alex. VII. n. 15. Si secundum inquit, ipsum toties peccasset mortaliter cum opere restitutionis, quoties sumpsit aliquid, advertendo se aut complere, aut continuare ablationem notabilem; sic enim deliberate damnificavit, aut perrexit damnificare notabiliter dominum, Viva ibidem n. 18. cumque ex notabili deliberata damnificatione, etiam facta per pauca furtiva, quisque teneatur sub mortali restituere, ut constat ex proscriptione prop. 38. facta ab Innoc. XI. ideo in hoc secundo casu tenetur Villicus pro posse restituere.

CAS. II. Vacante pingui Beneficio juris patronatus, Sacerdos plurima obsequia præstat amico Patroni, ut huic notam faciat, commendetque suam habilitatem. Q. an in hoc interveniat simonia.

Respondeo cum distinctione. Vel per ly commendetque suam habilitatem intendit laudationem suæ habilitatis præcise, vel intendit laudationem suæ habilitatis eo fine, ut nominetur ad beneficium. Si primum: DD. commendant id quidem esse periculosum: si tamen Sacerdos vere intendat ob hoc solum obligare amicum Patroni, inquit, in hoc non intervenit simonia. Ratio est, quia talis laudatio de se est quid temporale, ideoque ob hoc illa obsequia præstare, est tribuere temporale pro temporali. Si secundum:

dum : dicunt, intervenire simoniam. Ratio est, quia laudare aliquem eo fine, ut nominetur ad Beneficium, non est amplius quid præcise temporale, sed quid spirituali annexum : & moralis causa, quo Beneficium confertur, & via directa ad Beneficium ipsum : ideoque ad hoc illa obsequia præstare, non est amplius tribuere temporale pro temporali, sed pro spirituali, aut spirituali annexo. Hinc sicuti dare pecuniam familiari Episcopi eo fine, ut ille apud hunc intercedat ordinationem, est simoniacum, cap. *statuimus* l. q. 12. ita præstare obsequia amico Patroni eo fine, ut apud hunc intercedat nominationem ad Beneficium, est simoniacum. Anacletus lib. 5. decret. tit. 3. §. 7.

CAS. III. Puella capta pulchritudine Flavii, quem putabat liberum, permissit ei sui deflorationem. Postea tamen videns illum familiariter agere cum Cassia sua conjuge ipsi puellæ ignota, innuptaque ab ea reputata, clam huic propinavit venenum, ut æmula è vivis erecta, totum in se verteret amorem Flavii, eique nuberet. Q. an Cassia ob hanc propinationem perente, possit puella absque dispensatione Flavio nubere.

Respondeo posse : quando enim unus ex adulteris, altero omnino in scio, machinatus est mortem conjugii ejusdem, non sufficit pro inducendo criminis impedimento talis occisio cum prævio adulterio materiali : sed est necesse, quod præcesserit adulterium utrinque formale ; quod evenit, quando uterque concumbens scit, vel se, vel alium, cum quo concumbit, vel utrumque jam esse conjugatum matrimonio saltem rato, prout uno ore DD. fatentur. Cum ergo talis non fuerit concubitus Flavii cum puella, utpote quia hæc ignorabat, Flavium esse uxoratum, & Cassiæ conjugem : dicendum, inter ipsam & Flavium non dari Criminis impedimentum, adeoque quantum ex hoc est, ipsam posse Flavio nubere absque, &c.

M E N S E J U L I I.

CAS. I. Capellanus obligatus quotidie celebrare, cum semel in hebdomada per annum venerit Bononiam ad invisendos consanguineos, & amicos, ea die, qua venit, numquam celebravit. Q. an peccavit, & teneatur modo possibili supplere Missas non celebratas.

Respondeo cum distinctione. Vel in fundatione talis Capellanæ fuit illi impositum, quod quotidie celebret per se ipsum, vel non. Si non, dico, Capellanum peccasse, ac teneri, &c. nam debebat alteri celebrationem committere, si nolebat, aut nequibat iis diebus celebrare per se : siquidem Capitulum *Sygnificatum* de præb. permittens aliquando vacare, procedit solum quando causatum est, ut Capellanus quotidie celebret per se ipsum, ut ultra Fagnanum ibid. n. 9. notat Sanctissimus D. N. Papa Benedictus XIV. tum Notif. 15. tom. 3. cum de Sacrif. Mis. part. 4. n. 20. afferens apertam declarationem S. Congregationis Conc. 18. Sept. 1583. *Si fuit illi impositum, &c.* dico, potuisse quidem Capellanum aliquando vacare, etiam ad hunc finem invisendi consanguineos, & amicos, cum hos intra annum aliquando invisere sit quid honestum ; at non cum tanta frequentia, & taliter, ut ob id præcise semel in unaquaque hebdomada celebrationem omittere : nam hoc

hoc speciem potius habet voluntatis, quam honestatis neque credibile est Fundatorem Capellanæ vacationi adeo frequenti fuisse umquam consenturum. Hinc censeo, attento hoc solo motivo, id quidem licuisse quinquies, aut sexies in anno, si multum distabat, non vero pluries ; ideoque quoad reliquas vices Capellanum peccasse, ac teneri, &c.

CAS. II. Alter Capellanus pariter obligatus quotidie celebrare semel in hebdomada, pro Missa accepit eleemosynam, & sic pro ipsa largiente per annum applicuit Sacrificium. Q. an licite.

Respondeo negative ; ita respondit S. Cong. Conc. die, mense, & anno prædictis ; etiamsi Capellanus esset obligatus quotidie celebrare per se ipsum. Idemque resolvit S. Congregatio Visitationis Apostolicæ 18. Junii 1697. expresse decernens, accipientem teneri ad restitutionem stipendii, & dantem ad novam Missæ applicationem. Immo præfata S. Cong. Conc. ibid. declaravit, Sacerdotes obligatos ratione Beneficii, Capellanæ, Legati, aut stipendii, per se ipsos quotidie celebrare, diebus licitæ vacationis non posse Missam pro se ipsis, vel aliis, præterquam pro Fundatoribus, celebrare. Vide Opera Sanctissimi D. N. Pap. Benedicti XIV. loc. cit.

CAS. III. Sacerdos jam habens stipendium pro Officiatura, seu præsentia, accipit aliud stipendium pro Sacrificii applicatione. Idne licite fieri potest ?

Respondeo, quoad hoc duplex circumferri Decretum S. Cong. affirmativum unum, negativum alterum. Quoniam vero SS. D. N. inquit de neutro ex his Decretis satis constare ; ideo dico, quod si clare pateat, obligantem ad præsentiam, hanc solum intendisse : tunc utique accipi potest aliud stipendium pro applicatione ; cum præsentia, & applicatio sint duo diversa, & onus celebrandi in tali loco, & ad tale Altare, valde differat ab illo applicandi sacrificium : atque hæc sententia videtur usu recepta. Si tamen certo non constet, obligantem ad præsentiam, hanc solum intendisse ; tunc accipi non debet aliud stipendium, sed Sacrificium debet etiam pro illo applicari, ut declaravit S. Cong. Conc. 18. Martii 1608. nam pro onere applicandi sufficit ordo habitus celebrandi, quique se exemptum præterdit ab onere applicationis, claris probationibus hanc exemptionem debet ostendere : ita SS. D. N. Papa Bened. XIV. cit. Notif. 15.

M E N S E J U L I I.

CAS. I. Marius interne dubitans, an Christus Dominus vere sit in Eucharistia, quasi ratiocinium continuando, externe profert : *Equidem credo, quod ibi non sit.* Q. an subsit excommunicationi latæ in Bulla Ccenæ contra Hæreticos.

Respondeo negative. Siquidem ad incurrendam excommunicationem requiritur actus externus de se hæresis internæ manifestativus, ut ajunt DD. comm. Cum ergo allata verba hujusmodi non sint, utpote indifferencia ad significandum aliquid etiam juxta fidem, puta, quod ibi non sit substantia panis, ideo Marius ob ea non subest excommunicationi, &c. Et parum refert, quod si ea referantur ad id, quod idem Marius habet in mente, eique